

VÅLD OCH HOT

inom omsorg och skola

Den här informationen bygger på Arbetarmiljöverkets regler **Våld och hot i arbetsmiljön, AFS 1993:2**. Reglerna gäller alla arbetsplatser där det finns risk för våld eller hot. Mycket lidande kan förhindras med förebyggande åtgärder. Gott omhändertagande och bra rutiner är viktigt för den som råkat ut för våld eller hot.

ARBETSMILJÖ
VERKET

Var finns

riskerna?

Vilka är säkerhetsrutinerna?

En förutsättning för att minimera riskerna i arbetet och därmed kunna känna sig trygg i sitt jobb är att det finns information om de situationer där riskerna för våld och hot är störst. Se till att informationen om riskerna blir väl kända bland dem som ska utföra arbetet.

INOM OMSORGEN

När det gäller omsorg som bedrivs i hemtjänstform och andra vårdformer är det exempelvis grundläggande att personalen vet var och i vilket sammanhang det finns risk för att vårdnadstagare kan bli hotfulla eller våldsamma. Även information om annat som kan finnas i vårdnadstagarens närhet är viktig för att undvika hot- och våldssituationer. Kravet på information är särskilt angeläget när vikarier och extra personal ska utföra jobbet.

I SKOLAN

Inom skolan är det viktigt att lärare och annan skolpersonal är väl informerade om var risksituationerna finns. Lika viktigt är det att eleverna får möjlighet att undvika riskerna. I skolan är det inte ovanligt att hot och våld förekommer i situationer där det är svårt att överblicka vad som händer. Exempelvis på skolgården, i korridorer och omklädningsrum, eller när undervisningen sker i friare former som vid gymnastik- och idrottslektioner. Där kan det behövas förstärkt uppmärksamhet.

Det är mycket viktigt att arbetsgivaren regelbundet kontrollerar att personalen känner till riskerna och hur dessa ska bemötas.

Ansvaret ska vara

Vem har arbetsgivaransvaret i verksamheten? Och vad innebär ansvaret?

Så här ligger det till:

Vanligtvis är kommunen arbetsgivare för skola liksom för olika former av vård- och omsorgsverksamhet. Skyldigheten att uppfylla arbetsmiljölagstiftningens krav ligger ytterst på den verksamhetsansvariga kommunala nämnden. Arbetsuppgifterna har normalt lagts ut på tjänstemän i linjeorganisationen, exempelvis förvaltningschef, rektorer med flera. Dessa ska ha tillräckliga befogenheter och resurser för att kunna leva upp till sitt ansvar. Befogenheter kan innebära att

fatta beslut i vissa frågor. När uppgifter i arbetsmiljöarbetet fördelas vidare bland personalen ska det vara tydligt vad uppdraget innebär och vilka resurser som finns för genomförandet.

Arbetsgivaren är skyldig att utreda de risker för våld eller hot som finns och att se till att arbetet kan utföras på såkrast möjliga sätt. Det innebär också att arbetsgivaren ansvarar för att den som ska utföra jobbet har fått tillräckliga instruktioner.

Alla händelser ska följas upp

Alla händelser med våld eller hot ska dokumenteras och utredas av arbetsgivaren. Det är viktigt att det finns en fungerande plan för hur tillbud och händelser rapporteras och tas om hand.

för ensamarbete

Innebär en arbetsuppgift en påtaglig risk för våld eller hot får den inte utföras som ensamarbete. Påtagliga risker kan t ex finnas när man kommer i kontakt med våldsbenägna patienter, kunder eller klienter – eller vid arbete på en plats som besöks av våldsbenägna, sjuka eller påverkade personer. Nattarbete kan också medföra en ökad risk.

Snabb hjälp

Det ska gå att snabbt kalla på hjälp vid en vålds- eller hotsituation och rutinerna för hur det ska gå till ska vara kända bland anställda och elever.

Larmutrustning

Arbetsgivaren ska se till att det finns larm då det krävs för säkerheten. Det ska finnas rutiner för vem som ska ta emot larmet och vilka åtgärder som ska sättas in. Arbetsgivaren ska också se till att övning av säkerhetsrutiner vid larm görs regelbundet.

Rutiner för hjälp och stöd

Den som råkar ut för våld eller hot ska snabbt få hjälp och stöd. Det måste vara klart vilken form av fysisk, psykisk och social hjälp som ska ges för att undvika eller lindra skador. Ibland kan särskild hjälp behövas i form av läkare, psykolog, företags- eller skolhälsovård.

Dokumentation

Allvarliga olycksfall och tillbud ska anmälas till Arbetsmiljöverket. Arbetsskador anmäls till Försäkringskassan. Det är också viktigt att utreda händelser med våld och hot och dess orsaker för att kunna förebygga att de upprepas.

Arbetsgivarens ansvar

Arbetsgivaren är skyldig att planera, genomföra och följa upp arbetet så att arbetsmiljön blir bra. De anställda ska få tillfälle att medverka i detta arbete. Arbetsmiljölagen och Arbetarmiljöverkets regler anger närmare vilka krav som ställs. Några av de föreskrifter som är särskilt viktiga vid arbete som innebär risker för våld och hot är:

- **AFS 1993:2 Våld och hot i arbetsmiljön**
- **AFS 1990:18 Omvårdnadsarbete i enskilt hem**
- **AFS 1982:3 Ensamarbete**

Regler och information från Publikationsservice

Beställ gärna vår katalog ADI 100. Den innehåller ett sakordsregister som hjälper Dig att hitta vilka regler som gäller. Där finns också allt material grupperat efter produktsort; Arbetsmiljöregler, böcker, overheadserier och kostnadsfria broschyrer.

Beställ från Publikationsservice, Box 1300, 171 25 Solna.
Telefon 08-730 97 00 Fax 08-735 85 55

**Håll Dig uppdaterad genom www.av.se
Vår webbplats med de senaste nyheterna.**

ADI 522 Arbetsmiljöverket 2002

**ARBETSMILJÖ
VERKET**